

Hvaležni rejenec.

ogreb, — priprost navaden pogreb se je pomikal na pokopališče, ki je ležalo ne daleč od vasi ob robu jelovega gozda. Iz usmiljenja, in tudi iz spoštovanja do ubozih se je nabralo precejšno število pogrebcev, ki so polagoma stopali za krsto, v katerej so nesli ženo, katere siromaštvo je bilo znano po vsej vasi.

Pred nekoliko dnevi je prišla bolehná, uboga ženica z desetletnim dečkom v to mirno vasico. Voziček, v katerem je bilo nekoliko lončene posode, s katero je sirota kupčevala, da preživi sebe in svoje dete, to je bilo vse, kar je imela. Stara ženica ni mogla vozička dalje peljati. Ležala je bolna v majhenej, zaduhlej sobi. Povsod je bilo videti golo siromaštvo. Ob postelji bolne matere je sedel deček tresoč se od mraza in bridko jokajoč, ker je videl, da mu bode treba izgubiti mater, njegovo jedino podporo in tolažbo na tem svetu. O zdravniškeji pomoči tu ne moremo govoriti, le gospod župnik so bili óni usmiljeni Samaritan, ki so včeraj bolnej materi podelili zadnje krepilo in tolažbo — svete zakramente. Dobra mati je čutila, da se jej bliža poslednja ura; večkrat je globoko vzdihnila in po tihem molila za sebe in svoje dete, ki bode moralo ostati brez očeta in matere *mej ptujimi ljudmi*. Obrnila se je k plakajočemu dečku in mu dejala s pojemajočim glasom: „Dete ljubo, ne jôči se! Božja volja je, da moram umreti. O kako rada bi umrla, ko bi le tebe ne imela, ker vem, da smrt nas reši vseh bridkosti in nadlog; ali tebe samega pustiti na tem hudobnem svetu, to je jedino, kar mi dela bolečine v poslednjih urah mojega življenja. Ločitev od tebe, sinek moj zlati, huda in težavna je za tvojo mater. Ničesar nimam, da bi ti mogla zapustiti; zatoorej vzprejmi moj blagoslov, to je vse, kar ti morem dati. Živi vedno takó, da se ti ne bode treba sramovati, in oče sirot, ki čuje nad teboj v nebesih, gotovo te ne bode zapustil. Gospod župnik so me včeraj potolažili in rekli, da bodo skrbeli za tebe. Slušaj jih, in stóri vse, kar ti porekó. In takó ostani zdrav, Franek moj ljubi, in moli časi za svojo mater!“

Deček se trdó oklene matere in vpije: „Mati, o ljuba moja mati, nè, nè, vi ne smete umreti!“ — Ali mati teh presunljivih besed svojega otroka ni slišala več; lehka, nagla smrt jo je objela in rešila vsega njenega trpljenja.

Gospod župnik so se pogovorili z možmi svoje fare. Popisali so jim z živimi barvami siromaštvo in trpljenje uboge ženice, in to je zdalo. Jedni so darovali deske za krsto (trugo), drugi so zopet obljubili postaviti lesen križ na grob umrle sirote. Cerkvenik se je ponudil brezplačno zvoniti in gospod župnik so pokopali mater ubozega dečka dostojno ter v primernem govoru razložili, kako moramo biti usmiljeni in potrpežljivi z ubozimi in zapuščenimi.

Takój po pogrebu so gospod župnik govorili z veljavnimi možmi svoje fare, kaj in kakó zdaj z ubogim dečkom, ki je ostal brez očeta in matere, ter nima nikogar, ki bi ga vzel v svoje varstvo. Povdarjali so posebno besede svetega pisma, ki pravi: „Kdor jednega teh malih vzprejme, mene vzprejme!“ — Možjé so se pogovorili, in občinski predstojnik je dejal, da bi bilo najboljšé, dečka obdržati in ga na občinske troške vzrediti. On tudi užé

vé primerno delo za njega; sirota Marjetica, ki je do zdaj gosi pasla, gre v službo, in deček naj bi prevzel to delo, dokler se kdo drugi ne dobóde. Vsi so bili teh misli, in Franek je družega dne užé gnal gosjo čredo k bližnjemu ribnjaku, ki je bil zunaj vasi med zelenimi vrbami. Tù je imel dosti časa premišljevatí, kakó zapuščen je ter da nima nikogar na svetu, ki bi ga ljubil, kakor ga je ljubila njegova dobra mati. Večkrat je bridko jokal po svojih starših in rosil zeleno travo s svojimi solzami. Naposled se je utolažil in privadil novih razmér; bolečine in solzé so ponehale in bil je zopet vesel in dobre volje. In kaj bi ne bil, saj je imel vsak dan dosti jesti, in več ne potrebuje mlado srcé, da je veselo in zadovoljno.

Bilo je nečega lepega jutra meseca julija. Solnce je ravno svoje zlato-rumene žarke razlilo po rosnih travnikih, ko je gnal Franek gosi na pašo. Počasi stopaje za gagajočo čredo, ugledal je lepo knjižico ležati na cesti. Pobere knjižico, odprè jo, ali nič družega ne najde v njej, kakor same zabilježke, o katerih ni ničesar razumil. Domóv prišedši, šel je naravnost k gospodu župniku in jim pokazal najdeno knjižico. Gospod župnik so takój spoznali, da imajo zabilježke veliko vrednost za ónega, kateri je knjižico izgubil. Ker pa v knjižici ni bilo nobenega imena, razglasili so gospod župnik najdeno knjižico po časopisih. In res, kmalu po tem razglasilu dobili so pismo iz glavnega mesta, v katerem se je oglasil nek gospod in prosil, da bi mu knjižico poslali. Gospod župnik so to takój storili in k pismu pridejali kratek popis o poštem Franeku, ki je knjižico našel in jim jo izročil. Za nekoliko dni je prinesel pismonos gosp. župniku pismo, v katerem je stalo, da bi omenjeni gospod, ki živi v mestu, Franeka rad dal v šolo, ako ga veseli učiti se. Kdo je bil tega bolj vesel, nego ubogi Franek. Saj je bila njegova največja želja mnogo učiti se. Kmetje v vasi so hitro zložili toliko denarjev, kolikor jih je bilo treba, da so ubozega Franeka čedno oblekli. Ko je vzel Franek slovó od svojih dobrotnikov, šel je še poprej na grob svoje matere, molil je ondu prav goreče ter obnovil vse, kar je obljubil umirajočej materi. Družega dné so ga gospod župnik spremili v mesto, kjer sta bila od omenjenega gospoda prav prijazno vzprijeta. Lastnik najdene knjižice je bil star, imovit gospod brez žene in otrok. Obljubil je gospodu župniku skrbeti za dečka, in še celó vzprijeti ga za svojega sina, ako bode Franek priden in se kazal vrednega njegovih dobrot. Pri odhodu so gospod župnik dečka še opominjali, da naj bode vedno dober, pošten in priden ter so se potem z veselim srcem vrnili domóv, videč, kako dobro so ubozega dečka preskrbeli.

Dvanajst celih let je minulo po tem dogodku. Franek ni bil več v domačem glavnem mestu, ampak bil je v Rimu, kamor se je bil podal, da nadaljuje svoje učenje. Ves čas svojega učenja je imel Franek posebno veselje do risanja. Njegov dobrotnik, kateri ga je ljubil kakor svojega sina, preskrboval mu je najboljše učitelje in Franek je s pridnostjo in svojimi dušnimi zmožnostmi navdajal svojega dobrotnika z največjim upanjem. Da bi se v slikarstvu popolnem izuril, potoval je na Laško.

Bil je Franek zdaj užé zal mladenič. Nečega dne je dobil uradno pisanje, da je njegov dobrotnik na naglem umrl ter se naj takój vrne v svojo domovino, ker mora biti nazoč, ko se bode oporoka (testament) odprla. To

poročilo je mladeniča Frana takó iznenadilo, da je osupel, ko je prebral uradno pisanje. Bolečina pri smrti matere ni bila nič večja, nego zdaj, ko ga je smrt naredila drugič siroto ter mu vzela dobrotnika, ki je takó ljubeznjivo skrbel zanj. Ker je svoje učenje v slikarstvu užé do malega izvršil, zatorej ga ni nič zadrževalo, da bi se ne bil mogel podati takój na pot. Čim bliže je bil domovini, tem teže mu je bilo pri sreci. Hišo njegovega dobrotnika je sodnija zaprla, zatorej si je moral najeti stanovanje v gostilnici. V domovino se povrnivši, šel je najpred na pokopališče, kjer se je na grobu svojega dobrotnika bridko razjokal.

V sodišči se je zbralo mnogo ljudi, ker ta in óni je mislil, da ima pravico biti navzočen, kadar se bode čitala oporoka. Tudi Fran je bil tù, ali od žalosti in bolečine ves prepaden. Sodnik razpečati oporoko in čita glasno, koliko je rajniki gospod zapustil v gotovini in koliko še družega blagá. Ko je naposled čital besede: „Za dediča vsemu svojemu premoženju imenujem svojega rejenca Frana,“ zmuzal se je drug za drugim osramočen iz dvorane. Sodnik je čestital Franu na tej velikej sreči in mu izročil ključe do stanovanja njegovega umrlega dobrotnika.

Fran je našel v hiši svojega dobrotnika vse takó, kakor je bilo nekdanj, a vender se mu je zdelo vse nekako prazno in zapuščeno. Da bi se utolažil v velikej žalosti in bridkosti, sklenil je podati se v svojo nekdanjo staro domovino med priproste vaščane.

Velikih priprav k temu potovanju ni bilo treba, zato je bil v malo dneh užé na potu. Še nekoliko stopinj in užé bode na vrhu griča, z katerega se lahko vsa vas pregleda. Takó, zdaj je užé na vrhu! Ali kje je vas? Óna lepa, prijetna vas z belimi hišami, kjer je on živel v svojih otročjih letih s preljubno materjo? Vasi ni! Ali je morda izgrešil pravi pot? — Bolj natančno pogleda, in kako se ustraši, kakó prebledi, ko ne vidi družega nego žalostno pogorišče.

Prah in sip
 Je domovje,
 Divjej vihti prosto róvje,
 V pustih linah oken biva
 Gróza bléda,
 In oblak nebeški gleda
 Vótlo vanje

V prejšnej noči je namreč ogenj pokončal cerkev, župnijo (farovž), hiše in skednje, ob kratkem rečeno: vso vas. Možje in žene so stali na pogorišči ter se niso brigali za ptujca; saj so imeli sami s seboj dosti opraviti. Jedna sama noč je bila zadosti, da je vso vas izpremenila v pepel in užé poprej ubožne vaščane potisnila v največjo bédó in siromaštvo. Fran je šel v župnijo; tù je stal pred razvalinami siv starček, gospod župnik, katerega je Fran prijazno pozdravil. Gospod župnik lepo oblečenega mladega gospoda, nekdanjega gosjega pastirja, niso več spoznali. A toliko pristrčnejši je bil sprejem, ko jim je Fran povedal, kdo da je. Hitro se je raznesla novica, da lepo oblečeni ptujec nihče drugi ni, nego nekdanji rejenc pogorele vasi. Vse, staro in mlado, prihitelo je, da ga vidi in pozdravi. Fran je bil zeló ganen ter

je dejal: „Preljubi moji ljudjé, ne žalostite se preveč ter imejte pogum! Vse se bode obrnilo na bolje. Jaz grem takój v mesto ter ukrenem, da se vam pomóre.“ In Fran je bil mož beseda. Še tist dan se je vrnil v mesto ter je svojim znancem in prijateljem z živo besedo opisal veliko nesrečo ubogih vaščanov, in takój se je nabralo obilo denarja v pomoč in podporo ubogim pogorelecm. Hiša za hišo se je jela vzdigovati iz žalostnega pogorišča. Župnijo je ukazal Fran na svoje troške sezidati, in čez leto in dan je bila tudi nova cerkev postavljena. V nekoliko tednih bi bilo treba novo cerkev blagosloviti, a manjkalo je še podobe v vélikem oltarji in to je delalo farnikom novih skrbi. Pri nujnih drugih opravilih so pozabili, da je Fran, nekdanji njihov rejnec, izvrsten slikar; ali Fran tega ni pozabil. Dan poprej, predno se je cerkev blagoslovila, prišel je Fran na tihoma v novo vas ter prinesel s seboj krasno podobo za véliki oltar. Skrivaj, da ga nihče ni videl, podal se je v cerkev.

Druzega dne je bila cerkev polna ljudi. Kakó so se začudili, ko so ugledali v vélikem oltarji prekrasno podobo. Sredi podobe od spodaj je bilo videti umirajočo ženo, na levo so stali vaščani a na desno duhovnik, držeč jokajočega dečka za róko. Zadej je bilo videti lično cerkvico, ki je bila natančna podoba novič sezidane cerkve. Spodaj so stale besede: „Kdor jednega teh malih vzprejme, mene vzprejme.“ Ko so pozneje gospod župnik v lepem in ganljivem govoru iz lece razložili svojim poslušalcem pomén podobe na vélikem oltarji, opómneli so jih, kako je pač bilo dobro, da so farani pred nekoliko leti vzprejeli ubozega dečka v rejo in varstvo, — kajti ravno ta deček se je pokazal o času največje potrebe rešitelja in dobrotnika uboge občine in je naslikal v hvaležen spomin za izkazane mu dobrote prelepo podobo v vélikem oltarji. Ko so verni poslušaleci vse to slišali, vsem se je okó solzilo in prosili so v gorečej molitvi blagoslova božjega svojemu blagemu dobrotniku.

Od sih dob je Fran vsako leto nekoliko mesecev preživel v družbi dobrih vaščanov ter jim povračeval obilo, kar so njemu v nežnej mladosti dobrega sterili.

A. N.

R o ž a.

Krasno razvita
Roža cveteča,
V mojej gredici
Rasteš rudeča.

Kadar te zjutraj
Solnce obsije,
Rádosti sree
Vselej mi bije.

Ti si najlepša
Moja cvetlica
Krasna, dehteča
Cvetja kraljica.

Ljuba in draga
Si mi na svéti,
Zálo razevítaj se
V vsacem mi léti.

Čuval te bodem
Vsake nesreče,
Da mi le kažeš
Cvetje rudeče.

D. Purgaj.